

Vedtatte uttalelser fra representantskapsmøtet 24. september 2020

Innhold

1. Krav om overføring av statlege oppgåver i Vestland fylke	2
2. Kampen mot voldtekt	2
3. Helse, skule og butilhøve i flyktningeleirar	3
4. En ny nærpolitireform	3
5. Samferdsel	3
6. Skatt og næring	6
7. Energi	7
8. Opplæring	8
9. Miljøuttale: Samla innsats for klima og natur	9
10. Vindkraft	12
11. Helse	13
12. Tannhelse	15
13. Internasjonalt samarbeid	16
14. En forutsigbar og human asyl- og flyktningpolitikk	17
15. Arbeidsliv	18
16. Rusreform	19
17. Kultur og frivillighet	20

1. Krav om overføring av statlege oppgåver i Vestland fylke

Som stort parti i eit av dei største fylka her i landet er det viktig at ein stiller tydelege krav i samsvar med intensjonen ved regionsreforma, ei desentralisering av makt frå hovudstaden.

Luster Arbeidarparti har fylgjande forslag til Vestland arbeidarparti sitt årsmøte:

- Vestland Arbeidarparti krev i samsvar med intensjonen bak regionsreforma, at fleire statlege oppgåver vert overført til fylket.

Forslag: Oversendes Landsmøtet

2. Kampen mot voldtekt

Kjønnsbasert vold, inkludert voldtekt og annen seksuell vold, er et alvorlige angrep på enkeltmennesket sine rettigheter og grunnleggende frihet. Den norske straffeloven stiller fremdeles krav om at vold, trusler og bevisstløshet må dokumenteres før et overgrep kan etterforskes og påtales som voldtekt. Det er med andre ord ikke nok at man ikke ville. Norge har gjentatte ganger fått kritikk av FN for dette. Internasjonal rett er helt klar: seksuell omgang uten samtykke er voldtekt. Det er i dag åtte europeiske land – Irland, Storbritannia, Belgia, Kypros, Tyskland, Island, Luxembourg og Sverige – som har en samtykkebasert voldtektslovgivning. I Danmark har opposisjonen fremmet et forslag til en samtykkebasert voldtektsbestemmelse, og den danske regjeringen har lovet et eget lovforslag i begynnelsen av 2020. Også i Finland jobbes det med en endring i voldtektsbestemmelsen.

Vi som samfunn må i større grad verne om mennesker som opplever overgrep. Dette krever at vi som samfunn prioriterer forebygging i klasserommet, prioritering av midler hos politiet, kapasitet på mottak og ikke minst: en omdefinering av begrepet voldtekt til å gjelde all seksuell omgang uten samtykke.

Vestland Arbeiderparti vil at:

- At norsk voldtektslovgivning endres slik at voldtekt defineres som ufrivillig seksuell omgang, også kalt samtykkelov.
- At kampen mot voldtekt må gis en tydelig og langsiktig politisk prioritering.
- Regjeringen må sørge for at det settes av tilstrekkelige ressurser slik at politifolk og justissektoren har nødvendig kapasitet og kompetanse til å kunne sikreen effektiv strafferettslig forfølgelse av voldtekt som holder en høy kvalitet.
- En generell endring av holdninger hvor alle er tydelig på hva en voldtekt er, og som utfordrer etablerte voldtektsmyter. En klargjøring av at sex uten samtykke er voldtekt plasserer skyld og skam hos overgriper, og bidrar til å svekke voldtektsmyter.
- Øke bemanningen på volds- og overgrepsmottak samt øke kunnskapen blant de ansatte.
- Ansette flere psykologer og jurister på mottakssentrene.
- Øke informasjon om volds- og overgrepsmottaket, slik at de som har vært utsatt for voldtekt får den bistanden de har rett på.
- Ha et tett samarbeid med skole, elev, foresatte og skolehelsetjeneste vedrørende seksualitetsundervisning- og kursing.

Forslag: Oversendes Landsmøtet

3. Helse, skule og butilhøve i flyktningeleirar

Forslag:

Arbeiderpartiet må vera med å ta ansvar for menneske som bur i flyktningeleirar. Arbeidarpartiet skal jobbe for at born som bur i flyktningeleirar skal få moglegheit til skulegang, tilgang på medisin og helsetilbod og betre butilhøve

Grunngjeving:

Det bur mange flyktningar under umenneskelege kår i flyktningeleirar i m.a. Hellas. Born får tilbod om minimal undervisning. Skuleundervisning er ofte basert på «første mann til mølla»-prinsippet. Dei fleste borna deltek ikkje i undervisning, anten fordi det er langt å reise, ikkje er plass, eller fordi livssituasjonen ikkje tillet det.

Helsetilbodet til flyktningar som er i Hellas er svært dårleg. Det same gjeld tilgangen til medisinar. Det er stort sett organisasjonar som Leger utan grenser og UNICEF som tilbyr helsetilbod. Kapasiteten til desse organisasjonane er sprengt og dei fleste flyktningane går sjuke lenge før dei får hjelp. Mangelen på medisinar og nødvendig medisinsk utstyr gjer det vanskeleg for organisasjonane å ivareta og behandla dei som treng hjelp.

I mange leirar bur ein del flyktningar i konteinrarar eller såkalla Isoboksar. Dei er ca. 15-18 kvm. og husar to til tre familiar. I leirane som har eigne soner for einslege mindreårige bur det opp til 20 born i kvar konteinrar. Dei einslege mindreårige som ikkje får tilbod, må bu i telt. Mange har ikkje pengar til å kjøpe telt, og søv difor under presenning og plastikk.

Forslag: Oversendes Landsmøtet

4. En ny nærpolitireform

Forslag:

Arbeiderpartiet vil ha en gjennomgang av nærpolitireformen, og innføre en politireform som ivaretar hensikten med den opprinnelige reformen; at politiet skal bli bedre på å skape trygghet der folk bor og ferdes i det daglige.

Begrunnelse:

Regjeringens politireform har blitt det motsatte av en reform med et mer synlig politi og kriminalitetsforebyggende arbeid i nærmiljøene. Bergen sør har mistet tre av fem stillinger til forebyggende politiarbeid etter innføringen av 'nærpoliti'-reformen. Arbeiderpartiet i Bergen ønsker etablering av nærpolitikontorer i utsatte bydeler med polititjenestepersoner som opparbeider kunnskap, nærhet og tillit i nærmiljøene. Den sentralisering som er innebygget i regjeringens endringer av kriminalitetslovgivningen må reverseres.

Forslag: Oversendes Landsmøtet

5. Samferdsel

Vestland fylke er eit fylke som har store avstandar og mange stader krevjande topografi for

samferdsel. Me har vegar, ferjer, kortbanenett og jernbane som skal frakte oss trygt frå der me er til der me skal.

Rassikring, samt liv og helse på veg og bane:

Vestland Arbeidarparti set kriteriet «liv og helse» fyrst når me skal prioritera prosjekt i fylket vårt.

Me har milevis med rasfarlege vegar, det er kommunale vegar, fylkesvegar, riksvegar og europavegar.

For at det skal vera trygt å ferdast i Vestland fylke må det politiske prioriteringar til og eit kraftig økonomisk løft. Etterslepet på rassikring i Noreg er på rundt 70 mrd. og av desse er heile 35 mrd. rassikring i Vestland fylke. NTP må ta høgde for å ta inn midlar til rassikring.

I tillegg til rassikring er ein generell oppgradering av Fylkesvegane naudsynt, det er også ein del av etterslepet på fylkesvegane.

Vegprosjekt på fylkesvegar som er naudsynte heilt eller delvis av di vegen tener som omkøyingsveg for hovudfartsårer på riksvegar og europavegar må heilt eller delvis finansierast med øyremerka midlar over statsbudsjettet.

Klima:

Klimautfordingane er her, og det og må gjenspeila det me vil prioritera av samferdsels prosjekt.

Kollektivt:

Vestland Ap ynskjer at kollektiv satsing i fylket held fram med bybana i Bergen og elles i fylket må trykket haldast oppe for å få til grøn mobilitet gjennom gode kollektiv tilbod.

Som eit nytt fylke er det særst viktig å sikre at kollektivtilbodet i Vestland er tilstrekkeleg. Dette er spesielt viktig for ungdommen som skal ha moglegheit til å reise rundt i fylket på ein meir miljøvenleg måte. Vestland Ap vil difor at kollektivtransporten i Vestland skal bli betre og billigare. Både Sogn og Fjordane og Hordaland har tidlegare hatt ordningar med ungdomskort, og det er viktig at det tilbodet ikkje vert svekke etter samanslåinga. Ungdom i Vestland burde framleis ha moglegheit til å reise rundt i heile fylket, uten at det skal koste skjorta.

Vestland Arbeiderparti vil:

- At ungdomskortet for buss gjeld over heile fylket.
- At lærlingar òg skal få studentrabatt på buss
- At aldersgrensa for ungdomskort gjelder for de som er mellom 16 – 23 år
- Ungdomskortet i Vestland skal ikkje bli dyrare
- Kollektivtransporttilbodet i Vestland skal styrkast

Jernbane:

Bergensbanen har ei sentral rolle i å frakta personar og gods mellom Noreg sine to største byar. For trafikk tryggleik og klima må ein arbeida for å få meir gods frå veg til bane. I dag går om lag 70% av godset mellom dei to byane på bane. Med Ringeriksbanen og K5 nærmar me oss 4 timar på togturen frå Bergen til Oslo og toget konkurrera då med persontrafikken med fly på same distanse. Vestland Arbeidarparti ynskjer ei auka satsing på Bergensbanen som ein viktig del av det grønne skiftet.

Ferjer og hurtigbåtar:

Ferjene er ei av livlinene for svært mange lokalsamfunn langs kysten av Norge. Arbeidarpartiet har vore ein av pådrivarane for å skaffe ferjefrie samband for mange av våre lokalsamfunn. Det er likevel ikkje mogeleg å sjå for seg at kysten skal verta ferjefri i overskodelig framtid. Det betyr at

Arbeidarpartiet må gå i front for å sørge for miljøvennlige løysingar, ferjer og hurtigbåtar som går når det bruk for dei og ein pris for brukarane som vert opplevd som rettvis. Slik ferje- og hurtigbåtdrifta er innretta i dag så tek staten ein alt for liten del av kostnadane med drifta. Dette gjer at næringsliv og private opplever tilbodet som alt for dårleg og ikkje minst dyrt. Staten må finansiere ein større del av ferjedrifta. Auka løyvingar må gå til å auke talet på avgangar i trafikksvake område og i tillegg redusere prisen for brukarane slik at billettprisane ikkje er til hinder for ei vidare utvikling av lokalsamfunna.

Vestland Ap ber om at regjeringa ser på at ferjene er ein del av vegnettet som er naudsynt og derfor ikkje skal betalast for/ finne gode løysingar på ferjeavløysingsmidlar. Vestland Ap vil arbeide for at ferje tilbodet er godt nok. I enkelte kommunar i Vestland er båttilbodet heilt avgjerande for at dei nye kommunegrensene skal fungera.

I øykommunane skal me ha eit trygt og stabilt ferjesamband. Det skal vere sikre og permanente reserveløysingar som er like gode alternativ når hovudferja er innstilt av tekniske årsakar. Beredskapen i øykommunane skal vere oppretthalden.

Elektriske ferjer er rette vegen å gå og staten må stø opp om økonomisk utskifting til nye elektriske ferjer.

Fly:

Flyplassane i fylket er eit viktig lim internt i fylket og viktig for å nå destinasjonar i inn-og utland. Vestland Ap er opptekne av å halde på den strukturen vi har i dag og vil legge press på Avinor for å utvikle flyplassane til å vere effektive kommunikasjonsårer og legge til rette for elektrifisering av flyflåten.

Vestland Ap er skeptisk til at fylka får ansvaret for flyrutekjøp. Frykta er at staten ikkje fullfinansierer kostnaden. Om fylka likevel får dette ansvaret må vi sørge for at flyrutene blir på minst det nivået dei er i dag og at vi får ei rettvis finansiering.

Med bakgrunn i dei utfordringane som komersiell luftfart har fått i samband med pandemien så er det avgjerande at Staten handsamar kommersielle flyplassar på same måte som flyplassane med statlege flykjøp. Det må vurderast om dei kommersielle flyplassane skal komme inn under ordninga med statlege rutekjøp

Næringslivet:

Samferdsel er også svært viktig for næringslivet i fylket vårt. Varene må koma fram når dei skal, det må vera føreseieleg å koma seg til og frå arbeid når ein pendlar.

Vestland må knytast saman mot aust, sørover og nordover gjennom gode transportkorridorar både for veg og bane. Rv 5, Rv 13 og Rv 15 er viktige prosjekt for både tryggleik og næringsliv i regionen vår. E16, E39, E134, Rv 5, Rv 13 og Rv 15 og Bergensbanen er dei sentrale transportkorridorane for å få til god bu- og arbeidsregionar samt leggje til rette for vekst i næringslivet i Vestland.

For å oppnå dette må ein ha fortgang i utbygginga av fellesprosjektet for veg og bane Arna – Voss, for å på plass ein trygg E16 og ei moderne Vossabane. Arbeidet for ein opprusta og ferjefri E39 gjennom fylket med gode koplingar til andre område i fylket kan heller ikkje stansa opp. Når strekninga Seljestad- Røldal på E134 no startar opp så må den vidare planlegginga og framdrifta på denne vegen halde fram

Hamn:

God hamner er viktig for å nå mål om meir gods frå veg til sjø. Med ein varsla ambisjon på ei femdobling innan oppdrettsnæringa må veksten knytt til transport kome sjøvegen. Dette må bety at

prosjekt som fremjar slik transport må kvalifisere til støtte. Dette vil minke belastninga på vegar og kutte i utslepp av klimagassar og vegstøv.

Vestland Arbeiderparti skal arbeida for raskast mogleg realisering av Kalvåg fiskerihamn slik at me også i framtida kan behalda eit levande og framtidretta fiskeri der verdiskaping og rekruttering står i fokus.

Stad Skipstunnel:

Stad skipstunnel ligg i NTP sin første del og må få startløyving i 2020. Tunnelen er eit nasjonalt prosjekt for trygge kystleia og effektivisere båtresa langs kysten. Kystverket har kutta kostnadane i prosjektet og er klare til å byrje arbeidet i år. Vestland Ap vil vere pådrivar for å realisere prosjektet.

Forslag: Oversendes Landsmøtet, fylkestingsgruppen og Stortingsgruppen

6. Skatt og næring

Velferdsstaten Norge er bygd på ideen om at alle skal kunne jobbe og bidra i eit samfunn der alle skal kunne nyte godt av fellesgodene. Vi omfordeler vår rikdom, og gjennom trepartssamarbeidet legg vi rammene for ein rettvis inntekts- og fordelingspolitikk, men også næringslivet si konkurransekraft. Denne balansen gir oss solide bedrifter, føreseielege rammer og høg grad av sosial likskap.

Høg sosial mobilitet og små forskjellar gir tillit til både byråkrati og politikk. Men dette er under press. Ein politikk som gir større forskjellar og ei dreining frå skatt til avgifter truar dette. Vestland Ap meiner vi skal ha ei rettvis fordeling, og at skattepolitikken er viktig for å nå det målet. Skatt på arv er meir rettvist enn skatt på arbeid.

Skatt på næring

Vestland Arbeidarparti meiner naturressursar er felleskapet sine verdier. Det betyr at vi legg naturressurskatt på næring slik vi har til dømes innan vasskraft og olje. Havbruksnæringa sel varer til utlandet for over 100 milliardar og representerer eit enormt industripotensiale, arbeidsplassar og inntekter, men også miljø- og arealutfordringar. Skal næringa få til den veksten ein ynskjer må den vere berekraftig. Det må også bety at oppdrettarane har kapital til å investere i ny teknologi. Samtidig må den også legge att pengar i kommunane som skal legge til rette for næringa.

Vestland Ap er positiv til at oppdrettsnæringa må bidra meir til felleskapet. Innføring av overskuddsbasert grunnrenteskatt er ein rettvis måte å å krevje inn ein naturressursskatt på.

Ap meiner at også vindkraft på land skal skattleggast utover eigedomsskatt. Det er viktig at næringa får krav om naturressursskatt der ein også sikrar dei kommunane som har opna opp sine areal for kraftproduksjon.

Ap vil hegnar om konsesjonskraft- og konsesjonsavgiftsregimet. Dette sikrar lokale inntekter frå produksjonen og er soleis ein del av samfunnskontrakten. Samstundes ser vi at dagens skattlegging er eit hinder for å investere i ny og moderne teknologi.

Innan fiske er det i dag evigvarande konsesjonar. Arbeidarpartiet meiner at det bør innførast tidsavgrensing på konsesjonane og ei avgift for bruk av felleskapet sine ressursar.

Vestland Ap ynskjer grønne skattar. Vestland AP vil at det skal verte mogeleg for norske kommunar å krevje kommunal turistiskatt på overnattingar og cruise-trafikk. Skatteinntektene skal nyttast til tiltak for å redusere den lokale og globale miljøverknaden av turismen.

Fiskeri

Fisken i havet og andre viltlevende marine ressursar tilhøyrrer fellesskapet. Vestland AP meiner at vi må auke verdiskapinga ved å arbeide for meir vidareforedling av fisk i Norge, og seie nei til evigvarande fiskekvotar.

Landbruk

Vestland Ap meiner norsk matproduksjon er ei viktig næring og god distriktspolitik. For å styrke næringa må vi sikre gode rammevilkår og investeringsstøtte for å få fleire til å satse på jordbruket.

Industri

Norge er eit land rikt på naturressursar, og industrien skaper store verdiar og mange arbeidsplassar på Vestlandet. Naturressursane skal vi hauste av på ein berekraftig måte, og vi skal hjelpe næringslivet fram gjennom offentlege støtteordningar for å bli verdsleiande på miljøteknologi. ENOVA og vidareføring av CO2-kompensasjonsordninga er viktige bidrag. Satsinga vil gje eit løft for norsk industri og bidra til at Noreg og verda kan nå måla i Paris-avtalen. Karbonfangst og lagring er avgjerande for å lukkast og kan representere tusenvis av arbeidsplassar i framtida.

Forslag: Oversendes Landsmøtet

7. Energi

Noreg har naturgjevne føresetnader for å lage industri av rein norsk energi. Vestland Ap meiner dette er eit konkurransefortrinn vi må utnytte. Rein og billig kraft bør i så stor grad nyttast til å skape arbeidsplassar i Norge. Difor vil vi vente med nye utanlandskablar før vi har kunnskap nok om konsekvensane av dei vi har. Det er og eit krav at regjeringa straks set i gong med å utjamne nettleiga. NVE sitt framlegg om ei tilskotsordning for utjamning av nettleiga, er ein modell som vil utlikne forskjellar mellom landsdelar.

Noreg skal og vere opne for nye energiformer energi som er klimavenleg. Norsk gass kan omdannast til hydrogen dersom vi får til Co2-fangst. Hydrogengass kan bli ei viktig eksportnæring dersom Norge er tidleg ute med å produsere gassen utan Co2-utslepp. Thorium kan bli ein del av energimiksen i framtida.

Vestland AP vil:

- ha ein rettvis skattepolitikk som reduserer økonomiske skilnader
- vidareføre konsesjonskraft- og konsesjonsavgiftsregimet
- vidareføre CO2-kompensasjonsordninga etter 2020
- auke andelen fisk som blir foredla i Norge gjennom auka samarbeid mellom flåteleddet og industrien
- styrke norsk matproduksjon gjennom betre støtteordningar
- utnytte dei naturgjevne energiresursane på ein berekraftig måte for å skape fleire arbeidsplassar
- Innføre naturressursskatt på vindkraft

Forslag: Oversendes Landsmøtet

8. Opplæring

Vidaregåande opplæring

I Vestland har vi 45 vidaregåande skular, i underkant av 20 000 elevar og eit resultat som det er god grunn til å vere stolte av. Då er det viktig at dei vidaregåande skulane i Vestland har føreseielege rammer, og at skule- og tilbodsstrukturen er tilpassa elevgrunnlag og omland, og at det vert lagt til rette for kvalitet i opplæringa.

Vestland Arbeidarparti vil samt sikre eit desentralisert vidaregåande skuletilbod som er i tråd med næringslivet sine behov. Det er eit mål elevane skal få eit tilbod på sin nærskule, og at færrast mogeleg skal måtte flytte på hybel.

Dei vidaregåande skulane er viktige regionale utviklingsaktørar som er med å legge grunnlaget for vekst og utvikling i heile regionen. For å nå målsetjinga om livskraftige distrikt og utvikling av næringar i Vestland fylke er dei vidaregåande skulane ein av bærebjelkane. Samarbeidet mellom dei vidaregåande skulane og lokalt næringsliv er viktig for å få tak i arbeidskraft og kompetanse både i det offentlege og dei private. Sannsynlegheita for at dei unge blir buande eller flytter tilbake aukar jo lengre dei bur heime.

Fritt skuleval gir valfridom for elevane som har høgst karaktersnitt. Nærskuleprinsippet vil styre elevane til den næraste skulen, og gje elevane rett til å gå på næraste skule.

For at ein skal kunne planlegge for ei riktig dimensjonering av skuletilbodet, må ein ha føreseielege rammer. Auken i tal elevar i frittståande og private vidaregåande skular er aukande. Desse skulane tek midlar frå fellesskulen, og gjer det vanskeleg for kommunar og fylkeskommunar å dimensjonere rett i forhold til elevtal. Vestland AP ønsker å stramme inn på tal dispensasjonar til friskular/privatskular, og meiner at friskular ikkje kan etablerast utan kommunal aksept. Søkalla profilskoler og privat yrkesfagopplæring er skular som konkurrerer med fellesskolen. Vestland Arbeidarparti meiner friskulelova må skjerpast inn!

Dei minste skulane er mest sårbare for dei skjerpa krava til tal elevar som må søkje seg til dei ulike studieretningane for at klassane blir starta opp, både innan yrkesfag og studiespesialisering. Det er viktig for busettingsmønster og bulyst at bygdesenter får behalde eksisterande vidaregåande utdanningstilbod og vidareutvikle tilbodet i samsvar med næringslivet sitt behov.

Vestland Arbeidarparti vil:

- vil oppretthalde ein desentralisert skulestruktur, halde på dagens struktur
- vil halde på to inntaksregionar i vestland fylkeskommune
- ser det som viktig at viktig at opplæringstilbodet på dei minste skulane blir ikkje blir utarma ved å kutte klasser
- at alle elevar i Vestland som tek Vg1 i studieførebuande utdanningsprogram får rett til å fullføre Vg1 og Vg2 på same skulen
- Ha ei revidering av friskulelova som gjer at kommunane i større grad vert sett i stand til å dimensjonere og styre utdanningstilbodet i regionen

Fråværs grensa

Den nasjonale fråværs grensa vert oppfatta som svært rigid, og den tek ikkje i vare dei svakaste elevane. Fastlegne opplever eit rush av elevar, som risikerer å ikkje få vurdering i eit fag om dei ikkje får legeattest. Vestland Arbeiderpartiet meiner at ein må evaluere fråværsreglementet slik det no

ligg føre, og knytte dette opp mot forskning på kva som fungerer mot fråværsproblematikken i vidaregåande opplæring.

Det må innføres gyldig politisk fravær for elever i ungdomsskolen etter modell fra Videregående skoler.

Høgare utdanning

Vestland Arbeidarparti vil at alle skal ha moglegheit til høgare utdanning uavhengig av kor i landet ein bur. Vi må sørge for gode butilhøve i både små og store lokalsamfunn, slik at vi kan bygge opp kompetanse, spennande bedrifter og ny industri. Difor treng vi fleire tilgjengelege og relevante utdanningstilbod, også i område med store avstandar.

Vi treng sterke universitetscampus med utdanning og forskning på høgt, internasjonalt nivå og rektor skal framleis vere styreleiar og sikre fagleg leiing ved universiteta. Men vi treng også gode lokale og desentraliserte studietilbod som gir moglegheit til å utdanne gode lærarar og dyktige sjukepleiarar som sikrar gode tenester til våre barn og eldre i lokalsamfunna.

Vi veit at mange vel å busette seg i den regionen dei har tatt utdanninga, og det er god distriktpolitikk å tilby ei desentralisert høgare utdanning der folk faktisk bur. Med dagens teknologiske løysingar treng ein ikkje lenger vere fysisk tilstade på campus for å delta i undervisinga, men ein kan delta gjennom nettbaserte løysningar. Dette kan vere eit viktig ledd i å styrke eit desentralisert utdanningstilbod og for å sikre rekrutteringa til viktige velferdsyrker i heile landet.

Behovet for utdanning av sjukepleiarar er aukande. KS sine tal syner at blant anna kommunane vil få eit behov for 38 000 sjukepleiarar i åra som kjem. For å møte dette må ein auka talet studieplassar. Karakterkrav i matematikk og norsk har ført til at fleire gjennomfører, men det har også ført til ein nedgang i søkartal. I 2017 starta ein ei forsøksordninga der helsefagarbeidarar fekk inntak på sjukepleiarutdanning. Evalueringa av forsøket kan gje signal om dette er ei ordning for framtida, eller om fråfallet blir for høgt.

Det er også viktig å sjå på studiestøtta til heiltidsstudentar slik at dei kan vere i stand til å studere på heiltid. Tiltak for ein betre studentøkonomi er knytte studiestøtta opp mot folketrygda sitt grunnbeløp, og heve den til 1.5 G. Vestland Arbeidarpart meiner også at ein må sjå korleis ein kan auke aldersgrensa på studentrabatt på kollektivtransport, samt yte ekstra bidrag til bygging av studentbustader.

Fellesskulen og barnehagen

Fellesskulen må styrkast for å sikre like vilkår for alle barn og unge. Ein skule med tilbod om gratis aktivitetsskole (AKS) for dei yngste vil vere eit steg mot ein skule som legg til rette for leik og aktivitet, fysisk fostring og god oppfølging i læringsarbeidet. Med ei omlegging av SFO til aktivitetsskule vil det også vere større rom for å innføre gratis skulemat også i grunnskulen.

Barnehagane er viktig for sosial utjamning, og Vestland Arbeidarparti meiner at barnehagane i hovudsak skal vere eit offentleg ansvar. Vi er nær målet og full barnehagedekning, og rammeløysingar til barnehagar skal ikkje vere knytt til innbyggerane sitt utdanningsnivå.

Forslag: Oversendes Landsmøtet, Fylkestinsgruppen, Stortingsgruppen

9. Miljøuttale: Samla innsats for klima og natur

Rapportane frå FN sine vitenskapspanel gir sterk grunn til bekymring, og stiller nye krav til vår generasjon politikarar. Det trengs store og små tiltak på alle område, men løysingane må henge saman med kvarandre og ikkje minst knytast til samfunnsbygging for ei framtid folk ønsker å ta del i. Nøkkelen til å løyse dei store utfordringane i vår tid ligg i ein tydeleg sosialdemokratisk politikk som kan bygge brei oppslutning om naudsynte tiltak.

Arbeiderpartiet må frå og med 2020 legge større vekt enn hittil på ein politikk som skal bidra til å førebygge dei største klimaendringane. Partiet må definere tydelege tiltak som sterkt og snarleg reduserer utslepp av klimagassar, tap av natur og forureining/forsøpling. Ein Ap-leidd regjering må stå for ein heilskapleg miljøinnsats som samtidig sørger for næringsutvikling og sikrar omfordeling og gode felleisløysingar. Arbeiderpartiet skal vere ein tydeleg og sterk forkjempar for internasjonale avtaler som sterkt reduserer både utslepp, naturødeleggingar og konsekvensar av klimaendringar.

Klimafordrivne

For Noreg er det skissert eit klima som er både våtare og mildare i framtida. For andre deler av verda kan stader som i dag er busette, bli ubeboelege. Ekstreme nedbørs- og turkeperiodar og naturkatastrofar skjer oftare, og me må allereie no sette inn tiltak i områda vi veit vil rammast hardest. Ifølge FN vil kring 150 millionar menneske vere på flukt som følgje av klimaendringane innan 2050. I snitt forlèt allereie 25,3 millionar menneske heimane sine på grunn av klimarelaterte problem – kvart år (IDMC). Dagens flyktningkonvensjon omfattar ikkje klimaflyktningar. Konsekvensen kan bli fleire millionar menneske som ikkje har nokon trygg stad dei kan opphalde seg lovleg.

Vestland Arbeiderparti meiner at:

- Noreg må arbeide aktivt for internasjonal anerkjenning og vern av klimafordrivne gjennom internasjonale og regionale avtalar.
- Noreg må auke finansiering og bistand for å førebygge tap og skade og hjelpe klimafordrivne.
- Flyktningkonvensjonen skal ha ein tilleggsprotokoll som omhandlar klimaflyktningar.

Isgrensa

Definisjonen av Isgrensa er viktig av to grunnar: For vern av sårbare og produktive økosystem i eit særleg verdifullt og sårbart område, og som ei nordleg grense for petroleums-aktivitet. 25. konsesjonsrunde er utsett til etter forvaltnings-planen for Barentshavet – Lofoten er ferdig behandla. Arbeiderpartiet må legge avgjerande vekt på råd frå uavhengige forskingsinstitusjonar som Norsk Polarinstitut/Havforskningsinstituttet når forvaltningsplanen blir lagt fram for Stortinget våren 2020.

Vestland Arbeiderparti meiner at:

- Isgrensen må definerast med utgangspunkt i de faglege råda frå Norsk Polarinstitut.
- Områda i iskantsonen må ikkje omfattast av TFO-ordninga.
- Det må være en buffersone opp til isgrensen, der det ikkje blir delt ut konsesjonar.
- Oljeleitinga i Barentshavet og andre sårbare område må stoppast.

Natur

Tapet av natur og arts mangfald er ein trussel på nivå med klimaendringane, ifølge FN's naturpanel. Menneska har gjort betydelege endringar på tre fjerdedelar av jordas landoverflate. Kampen står ikkje berre i Amazonas, men også her heime. Å hindre tap av natur heng saman med klimamål, folkehelse, kultur og friluftsliv, og må vere ein viktig del av sosialdemokratisk politikk for å møte

klima- og miljøutfordringane. Fjellområde, fjordlandskap og ikkje minst «kvardagsnaturen» vi har rundt oss må forvaltast for framtida.

Det er viktig at naturforvaltningen er kunnskapsbasert og at «Føre-var-prinsippet» vektlegges. Vern av naturområder er ikke et mål i seg selv, men et viktig virkemiddel for å bevare det biologiske mangfoldet, og sikre at naturen skal være tilgjengelig for alle. Alle skal ha tilgang til å ferdes i strandsoner, fjell, skog og mark. Et rikt naturmangfold har en økonomisk og samfunnsmessig verdi, som seg selv som det er vanskelig å måle. Naturen tilhører oss alle, og vi har i felleskap et ansvar for å berge både artene og naturtypene for framtidige generasjoner. Lov om forvaltning av naturens mangfold bør være styrende i dette arbeidet.

Vestland Arbeiderparti mener at:

- Norsk natur skal forvaltes av fellesskapet.
- Naturområder som er spesielt viktige for friluftsliv må bevares.
- Strandsonen må beskyttes, og holdes tilgjengelig for allmenn ferdsel.
- Det marine biologiske mangfoldet må bevares, og naturverdier på havbunnen må beskyttes.
- Plan- og bygningsloven må styrkes som overordnet lov i arealsaker.
- Klima og naturmangfold bør inn i formålsparagrafen til Plan- og bygningsloven.
- Adgangen til innsigelser og rettslig prøving i saker som gjelder naturverdier/klimautslipp må ikke svekkes.
- Mer kunnskapsbasert arealforvaltning – systematisk kartlegging og overvåking av natur.
- Vurdere krav om arealregnskap (klimaregnskap) for å belyse aggregerte effekter for naturmangfold og klima.
- Ap skal bruke vern etter Naturmangfoldlova meir aktivt for langsiktig sikring av viktige område som fyller føresetnadane i lova.
- Område med særleg verdifull vestlandsnatur og bynære rester av natur- og kulturlandskap bør vernast i større grad enn i dag.
- Det bør vurderast betre verkemiddel for langsiktig vern av natur i byområde med stort utbyggingspress.

Marin forsøpling

Storparten av næringane langs kysten er avhengig av havet. Giftig avfall og marin forsøpling er alvorlege utfordringar. I tillegg til det store problemet med plast, er det også vesentleg forureining frå tauverk, garn og teiner etc. som blir liggjande på havbotnen.

Vestland Arbeiderparti vil:

- Heve og fjerne mest mogleg av kvikksølv frå ubåten U-864 ved Fedje
- Ha avfallshandteringsanlegg i fleire små hamner og gratis levering av marint avfall frå båtar

Flomforebygging, overvannshåndtering og drikkevatt

Dagens avløpsnett er ikkje dimensjonert for framtida. Auka nedbørmengder og fleire kraftige regnskyll på kort tid aukar faren for både forureining av drikkevasskjelder og flaum som skadar infrastruktur. Det er berekna at vann- og avløpssystemet i Norge treng investeringar på 280 milliardar kroner for å vere i forsvarleg stand. Reint drikkevatt handlar om folkehelse og beredskap.

Vestland Arbeiderparti meiner at:

- Flomforebygging og overvannshåndtering må bli del av all planlegging.

- Det må sikrast ein betre og meir heilskapleg forvaltning av vann- og avløpsnett.
- Det må etablerast ein sterkare beskyttelse av vasskjelder til drikkevatt.
- Staten må bidra til at kommunane kan auke innsatsen for å utbetre vann- og avløpsnett, som til dømes med rentekompensasjon.

Transport

Vestland Arbeidarparti vil:

- Arbeida for å sikra framtidige anbod i kollektivtransporten vert stilt krav om miljøvennleg teknologi, t.d. fornying av snøggåttane i Vestland fylke med miljøvennleg drivstoff.
- Innføre krav om klimarekneskap for å redusere omfanget av at råvarer sendast ut av Norge for ferdigproduksjon i andre land, og så returnerast.

Forslag: Oversendes Landsmøtet

10.Vindkraft

Klimasatsingen i Norge er avhengig av legitimitet i befolkningen. Allerede gitte konsesjoner for landbaserte vindkraftanlegg vil legge beslag på et areal som er 50 % større enn det samlede norske tettstedsarealet, og 10 ganger større enn Norges samlede industriareal. Siden utbyggingene er så kontroversielle og omfangsrike, trengs det tid til å utrede konsekvensene av allerede gitte konsesjoner før det vurderes å utstede nye.

Sjølv om regjeringa har «skrinlagt» Nasjonal ramme for vindkraft på land held fleire utbyggjarar fram arbeidet med sine gigantplanar. Vestland Arbeidarparti seier framleis nei til utbygging av vindkraft i Stølsheimen og områda vestanfor. Planane vil industrialisere store areal med viktig og sårbar natur, og natur- og friluftsområde i eit av dei mest verdifulle fjellområda i regionen vil forringast. Utbygging av fornybar energi er ikkje berre problemfri, og det finst betre alternativ enn storskala utbygging i t.d. Stølsheimen. Vi treng en nasjonal politikk som veg ulike omsyn mot kvarandre på ein meir betryggande måte.

Arealplanlegging etter plan- og bygningsloven er en viktig del av demokratiet i Norge. I Norge planlegges i dag alle store infrastrukturtiltak som veianlegg, flyplasser, akvakulturanlegg eller store industrianlegg etter plan- og bygningsloven. Vindkraftanlegg blir imidlertid behandlet etter energiloven og er unntatt fra arealplanlegging og de fleste kravene i plan- og bygningsloven. Dette medfører mindre dokumentasjons- og utredningskrav og svakere medvirkning.

Det er en betydelig kraftreserve knyttet til oppgradering av dagens vannkraftverk, og det er åpenbart at miljøkonsekvensene ved oppgradering av dagens vannkraftanlegg er betydelig mindre enn ved en storstilt utbygging av vindkraftindustri i Norge. Men på grunn av skatteregler er det vanskelig å finne lønnsomhet i opprusting av vannkraftverkene.

Vindkraft til havs har også et svært stort potensial. Det kan etableres uten tilsvarende arealkonflikter som vindkraft på land. Etablering av anlegg til havs vil gi en jevn og optimal vindproduksjon og har potensial for storstilt krafteksport. Norge har i dag et verdensledende, kompetent offshoreteteknologimiljø. Denne kompetansen bør stimuleres til storstilt utvikling og utbygging av offshore vindparker over hele verden. Det må satses på forskning og utvikling og etableres støtteordninger, slik at teknologiutviklingen kan gå raskere.

Vestland Arbeiderparti mener at:

- Det må ikke gis nye konsesjoner til vindkraftanlegg på land før konsekvensene av utbygd vindkraft og gitte konsesjoner er tilstrekkelig kartlagt. Dette skal gi grunnlag for en politisk beslutning om det skal bygges flere landbaserte vindmøller i Norge.
- Arealplaner for eventuelle nye vindkraftanlegg på land må heretter behandles etter plan- og bygningsloven.
- Vestland Arbeidarparti meiner at kommunane skal ha lokal sjølvråderett når det gjeld avgjersler om etablering av vindturbinar i eigen kommune
- Arealplaner for eventuelle nye vindkraftanlegg på land må heretter behandles etter plan- og bygningsloven
- Det må vurderast korleis regionale planar kan få meir å seie.
- Det må stilles langt strengere krav til dokumentasjon i konsesjonssøknader og konsekvensutredningar av vindkraftanlegg på land. Det er avgjerande at søknadane er transparente slik at vurderingane som blir lagt til grunn er opne.
- Det må leggest til grunn eit oppdatert kunnskapsgrunnlag slik at ein får best mogleg handtering av natur og miljøhensyn.
- Det må stillast tydelege og strenge krav til konsekvensutgreiingar i samband med vindkraftutbyggingar der naturmangfaldslova og miljøforvaltninga blir sterkt vektlagt.
- Konsekvensane for naturleg karbonlagring må inngå i vurderinga, og det må utarbeidast eit klimarekneskap for utbyggingane.
- Framtidige konsesjoner må ha ein tidsfrist for igangsetting, slik plan og bygningsloven har, med ein oppstart innan 3 år, og der det er mogleg å søkje om utsett frist inntil to år.
- Kommunane som stiller område til disposisjon må få ein føreseieleg kompensasjon og ein rettferdig del av verdiskapinga. Dette vederlaget må fastsettast nasjonalt slik at det ikkje må vere opp til kvar kommune å forhandle.
- Vindkraft må underlegges samme lokale skatter som stor vannkraft: Naturressursskatt, konsesjonsavgift og avståelse av konsesjonskraft til kommunene.
- Friinntekten i kraftskatten må økes slik at normalavkastning ikkje rammes av grunnrenteskatten.
- Det er viktig at det vert utarbeidd ein modell for å unngå at vindkraftutgifter medfører auke i nettleige for det lokale kundenettet.
- Vestland arbeidarparti vil ikkje ha utbygging av vindkraft i urørd natur eller på bekostning av viktige verdiar knytt til natur, landskap, kulturminne/kulturmiljø og reiseliv, og som er i strid med kommunestyrevedtak. Vindkraft til havs skal utviklast i samråd med havbruk- og fiskeinteressene.
- Det må framleis seiast nei til vindkraftutbygging i Stølsheimen og områda vestanfor.

Forslag: Oversendes Landsmøtet

11.Helse

Arbeidarpartiets mål er eit samfunn som fremjar god helse for alle, førebygger sjukdom, utjamner sosiale forskjellar og gir alle born og unge ein god start i livet.

Eldre

Dei eldre sjuke må sikrast eit helsetilbod som sikrar god nok behandling og pleie. Antallet eldre aukar, og dei eldre vert eldre. Mange klarer seg godt heime med hjelp frå kommunen. Utfordringa kjem ofte når dei vert sjuke, til dømes ved kreftsjukdom, infeksjoner eller fallskader. Då kjem dei i kontakt med den behandlande delen av helsevesenet. Sjukehusa våre er rigga slik at liggetida skal være kortast mogeleg. Du skal med andre ord vere frisk for å verte sjuk. Dei eldre brukar lengre tid å verte frisk igjen. Kommunene har dei siste åra tatt på seg fleire oppgåver, og samhandlingsreformen har hatt som mål at pasientar i større grad skal få oppfølging i kommunen, i staden for på sjukehus.

Mange eldre klarer å bu heime, med tett oppfølging av heimesjukepleie, ergo-/fysioteneste og anna. Undersøkingar viser at eldre ønskjer å bu heime så lenge det er mogeleg, men at det er tryggleik for at kommunen stiller opp når det ikkje går lenger. I takt med at dei eldre blir eldre, er det mange kommuner som ikkje har rusta seg til å byggje nok heildøgnplassar for dei sjukaste eldre. Mange eldre bur heime i høg alder, og klarer seg fint. Ved akutt endring av helsetilstand, treng dei i større grad kortidsplass eller heldøgnplass. Mangel på plasser skaper utrykkleik.

- Eldre med kognitiv svikt må få tilbod om utredning. Det har betydning for behandlinga, kva for type kognitiv svikt pasienten har.
- Det må byggjast fleire akutt-plassar for eldre, slik at dei ikkje vert kasteball i systemet eller liggjande på sjukehus til kommune finn ledig kortidsplass.
- Det bør vere eit mål at kommunane har tilbod om ernæringskompetanse.

Ressurskrevjande brukarar

Refusjon frå ressurskrevjande brukarar vert auka til 85%. Finansieringa er krevjande for kommunane og fører til ulike tenestetilbod. Arbeiderpartiet tek tak i finansieringsordninga for ressurskrevjande brukarar.

I dag opplever mange eldre at de blir kasteballer i systemet. De opplever at sykehusene skriver dem ut for tidlig. Resultatet blir at mange syke eldre flyttes fram og tilbake mellom sykehus og hjemkommune. Konsekvensene kan bli at sårbare mennesker får komplikasjoner og blir sykere. Samstundes fører det til en økt belastning for kommunene. Om kommunen ikke kan ta imot utskrivningsklare pasienter får de «dagbøter».

- Stykkprisfinansieringen må bort og pasientenes behov må være avgjørende for prioriteringen av ressursene.
- «Dagbøtene» som kommunene må betale til sykehusene, må avvikles.
- Utvikle en politikk som styrker sykehusene og kommunene.

Forskning i primærhelsetenesta

Det er i kommunene vi bor, men likevel forskes det for lite i og med de kommunale helse- og omsorgstjenestene, selv om vi vet at vi vil få enda større utfordringer i fremtiden. Kommunenes potensiale som utdannings- og læringsarena utnyttes ikke godt nok. Skal vi ha et helsevesen som er i stand til å møte fremtidens oppgaver, er vi nødt til å se et tettere samarbeid mellom forskere, kommunehelsetjenesten og utdanningsinstitusjonene. Det er en stor skjevfordeling av midler til forskning og utviklingsarbeid (FOU) i helsesektoren. Primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten har like store kostnader, men spesialisthelsetjenesten får ni ganger så mye til forskning.

- Arbeiderpartiet vil, gjennom økte forskningsmidler og faglig oppdatering, skape et kunnskapsløft i primærhelsetjenesten

Koordinator for hjerneskadar

Nærare 14000 menneskjer får kvart år hjerneslag i Norge. Slagramma har ulike utfordringar, ein hjerneskode- eller hjernehelseteordinator vil kunne bidra med å løysa fleire utfordringar til både slagramma, personar med anna hjerneskode og pårørande.

- Kommunar i Noreg skal oppretta hjerneskodekoordinator.

Forslag: Oversendes Landsmøtet

12.Tannhelse

God tannhelse er god folkehelse. Sjølv om mykje har blitt betre innan tannhelse, så er det likevel mange som slit med tannhelsa. Dette er gir spesielt store utslag for folk med strammare økonomi.

Siden 2005 har flere sårbare grupper fått gratis eller billigere tannbehandling. Det er store kostnader knyttet til vidare utvidelser av disse ordningene, men dette er en så viktig satsning at dette er en kostnad vi bør ta oss råd til. Siden kostnadene er store er det en forutsetning at en slik utvidelse må dekkes av staten.

I 2017 sendte tannhelsetenesta 768 bekymringsmeldingar til barnevernet etter det som dei meiner er overgrep eller omsorgssvikt mot barnet. Den offentlege tannhelsetenesta er den einaste helsetenesta i Norge som kallar alle barn mellom 3 og 18 år inn til regelmessige undersøkingar. Helsepersonell har ved mistanke plikt til å melde frå.

Det er samanheng mellom dårleg tannhelse og nokre alvorlege sjukdom. Mange eldre treng ofte omfattande tannbehandling, både for god velvære, men og for å unngå sjukdom i munn og svelg. Tannbehandling er ofte kostbart, og mange eldre har ikkje råd å gå til tannlegen, særleg einslege minstepensjonistar.

Auka i levealderen stettar og opp om behovet for hjelp til god munn- og tannpleie større. Fleire og fleire eldre har egne tenner livet ut og dersom ikkje tannhelsa blir godt ivareteken kan det få store konsekvensar for både trivsel og helse.

Etter dagens regelverk har alle eldre på sjukeheim eller i heimesjukepleie etter tre månader, rett på fri tannbehandling i offentlig tannhelse. Tidlegare tal viser at eldre som får heimesjukepleie og som har rett på gratis tannhelsehjelp, blei undersøkt og fekk behandling, mange er ikkje kjend med ordninga, her trengs meir informasjon både til eldre og dei pårørande om regelverket.

- Arbeidarpartiet i Vestland vil at:
- Regjeringen Solbergs usosiale økonomiske kutt i støtte til barn og unges behov for tannregulering skal reverseres.
- Tannhelsetenesta skal sjåast på som ein del av den ordinære helsetenesta, også for det som gjeld betaling, eigenandel ved behandling og liknande. Eigenandelen ved tannbehandling skal leggast inn under Eigenandelstak 1.

- Det innføres gratis tannbehandling for personer opp til ein alder av 25 år.
- Det skal arbeidast aktivt for at alle eldre får tilgang til tannbehandling uavhengig av økonomiske føresetnader.

Forslag: Oversendes Landsmøtet

13. Internasjonalt samarbeid

Fred, demokrati og rettferdighet i Europa kan ikke tas for gitt. Norske myndigheter må bruke sin posisjon til å påvirke til det beste for norske interesser som global sikkerhet og stabilitet. Europeisk samarbeid må være et prioritert arbeidsområde for den neste sosialdemokratiske regjeringen, uavhengig av EU standpunkt. Innenfor en europeisk ramme, bør Norge arbeide for å fremme internasjonalt samarbeid om miljø, økonomisk utjevning, integrering og fred.

Norsk base- og sikkerhetspolitikk skal virke konfliktdepende i internasjonale relasjoner. Norsk utenrikspolitikk skal tjene målet om internasjonal fred og rettferdighet. Norge skal være en gjenkjennelig og trygg alliert i alle samarbeid. Vi skal jobbe for reformer i FN, EU og NATO så organisasjonene er i stand til å løse sine oppgaver på en effektiv måte. Vi skal være forutsigbare i vår kommunikasjon om menneskerettigheter og i våpenhandel. Våpen og militært materiell fra Norge skal ikke selges til land i krig eller hvor krig truer, til diktaturer eller hvor grove menneskerettigheter finner sted.

Norsk utenrikspolitikk skal kjennetegnes ved å stå opp for folkerett menneskerettigheter og demokrati. Det innebærer at det er noen konflikter Vestland Arbeiderparti mener Norge bør ta mer konkret stilling til og arbeide mer aktivt for en løsning:

- Norge må ta en aktiv avstand fra den såkalte «fredsplanen for Palestina» initiert av USA og Israel.
- Norge må anerkjenne folkemordet i Armenia og stille Tyrkia til ansvar
- Norge må stå opp for rettighetsforkjempere i Hong Kong
- Norge må kjempe for kvinners reproduktive helse verden over, særlig i land med totalforbud mot abort.

Arbeiderpartiet må bidra så aktivt som mulig til å redusere faren for humanitære katastrofer ved bruk av atomvåpen, og arbeide systematisk for effektiv atomnedrustning globalt.

Norsk utviklings- og bistandspolitikk skal bidra til å utjevne forskjeller og bekjempe fattigdom. Innen 2029 skal bistandsnivået utgjøre 3 prosent av BNI. Norske bistandsprosjekter skal være langsiktige, bidra til å bygge opp sivil- og lokalsamfunn, demokrati – og institusjoner

Multilaterale organisasjoner og avtaler er under press og det bekymrer oss. Vestland Arbeiderparti mener vi må stå opp for verdensorden som har tjent vår velferd og handel godt siden 2. verdenskrig både overnasjonalt og bilateralt. Vi ser behov for å styrke bilaterale samarbeid på by – og regionnivå. Vestnordisk nærings- og innovasjonssamarbeid bør styrkjast. Vestland har mange felles utfordringar med Færøyane, Island, Grønland og Skottland. Felles utfordringar og ressursgrunnlag og felles behov for omstilling i berekraftig retning gjer ei oppfrisking av dette forholdet viktig for næringer i Bergen og Vestland. Både Bergen kommune og Vestland fylkeskommune bør utgreie moglegheiter for å utnytte dette fellesskapet bedre enn i dag.

Forslag: Oversendes Landsmøtet

14.En forutsigbar og human asyl- og flyktningpolitikk

Norsk asyl – og flyktningpolitikk skal legge vekt på internasjonal lov, barnekonvensjonen og menneskerettighetene. Vestland Arbeiderparti mener saksbehandlingstiden på asylsøknader må ned. Det er uakseptabelt at vedtak påvirkes av om man har ressurser til juridisk bistand eller støtte fra lokalsamfunnet. Rettshjelpsbehovet i utlendingsaker er stort, asylsakene blir mer kompliserte og krever mer ressurser for å kunne opprettholde rettshjelpen på dagens nivå. Retten til grunnleggende rettssikkerhet mener Arbeiderpartiet må stå sentralt i utlendingsaker.

Hvert år forsvinner barn fra mottak. Disse forsvinningene må behandles som når et barn forsvinner fra et konvensjonelt hjem.

Statsløse er rettighetsløse, og med mindre de får asyl, har de ikke noe mulighet til å legalisere sin status i Norge. Det innebærer at de ikke kan jobbe, betale skatt eller ha rett på utdanning eller helsehjelp. Det er vår plikt å legge til rette for at mennesker som ikke har noe sted å dra får leve verdige liv mens de er i Norge.

Solidaritet med de som flykter må alltid stå sentralt i vår flyktningpolitikk. Vestland Arbeiderparti vil:

Gi asylsøkere og ureturnerbare rett på barnehage og videregående skole

- At det opprettes en enhet som har ansvar for å koordinere og følge opp de ulike instansenes arbeid i forbindelse med forsvinninger av barn fra mottak
- At det må opprettes samarbeid mellom NAV og asylmottakene for å hjelpe til med å formidle studiemuligheter, arbeidstrening eller jobbsøking
- At alle asylmottak skal ha tilgang til et helseteam, som blant annet skal ha som mål å øke kompetansen hos alle ansatte som jobber med flyktninger, kartlegge flyktningenes psykiske helse og bistå med konkrete forslag og individuelle oppfølgingsplaner
- Ha en bedre og mer tilpasset vergeordning
- Gi alle asylsøkere rett på psykisk helsehjelp i spesialisthelsetjenesten uavhengig av hvilken fase de er i, noe som også må gjelde ureturnerbare asylsøkere som har fått avslag på opphold
- Ha prøveprosjekter med "asylvenner" der asylmottak, skoler og frivillighet samarbeider om å skape arenaer der unge på asylmottak kan komme inn i lokalmiljøet og bli kjent med andre på samme alder
- Forbedret oppfølging etter at en er utskrevet av et mottak og er godkjent som medborger i Norge
- Gjøre familiegjenforening for flyktninger enklere og rimeligere.
- Styrke ordningen med rettshjelpstiltak i utlendingsaker.
- At barnevernet skal ha omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere.
- At enslige mindreårige asylsøkere ikke gis midlertidig oppholdstillatelse.
- Gjeninnføre rimelighetsvilkåret for internflukt.
- At ureturnerbare flyktninger skal få midlertidig arbeidstillatelse så lenge de ikke kan returneres til sitt hjemland.
- Innføre definisjon av statsløshet, en statsløshetsprosedyre og eget oppholdsgrunnlag for statsløse.
- at Norge hvert år fremover skal motta minst 5000 kvoteflyktninger.

15.Arbeidsliv

Eit trygt og organisert arbeidsliv for alle

Den norske arbeidslivsmodellen med trepartssamarbeidet er ein suksess som har bidrege til sterk verdiskaping og ein omstillingsdyktig arbeidsmarknad i Noreg. No er modellen satt under press, og det er det organiserte arbeidslivet som angripast. Vi har eit ansvar for å støtte dei tilsette i kampen for tariffavtalar. Dette kan vi blant anna gjere med å innarbeide krav som sikrar oppfølginga av dei nye reglane i arbeidsmiljølova om innleige og tilsettingar og arbeidstid (AML §14.9, §14.6 og §14.12). Vidare krev vi og skattefrådraget for foreiningskontingent blir doblast.

Vi registrera betydelege utfordringar i alt frå byggeplassar og transport til uteliv og omsorgsyрке. Mykje av dette som følgje av innleige, midlertidige kontraktar og urimelege arbeidsvilkår. Difor ser Vestland AP det som heilt naudsynt med betydeleg tøffare grep. Useriøse aktørar skal ut. Arbeidsmiljølova skal styrkast og fagforeiningas kollektive søksmålsrett skal gjenninnførast. I utelivsbransjen vil det og kunne vere aktuelt å inndra skjenkjebevillinga ved brot på den allmenngjorde tariffløna.

Heiltid skal vere ein rettigheit

Det er mange tilsette med helsefagarbeidarutdanning og fagbrev i barne -og ungdomsarbeidarfag som jobbar innan helse -og omsorgssektoren og skule og barnehage som jobbar deltid. Dette får store økonomiske konsekvensar for dei det gjeld no og når dei ein gong i framtida blir pensjonistar og skal leve av pensjon. Det er også viktig for dei som startar på yrkeslivet sitt å ha ei heiltidsstilling med tanke på framtidig pensjon. Samstundes er det viktig med tanke på å kjøpe eigen bustad og etablere familie. Difor meiner Vestland Arbeidarparti at heiltid skal vere ei rettigheit og deltid ei moglegheit.

Innleige

Vi opplever ei urovekkjande utviklinga i bemanningsbransjen som trugar det organiserte arbeidslivet i Noreg. Det har vore avdekkja sosial dumping, urimelege arbeidskontraktar og skatteflukt hjå useriøse aktørar. Ei slik utvikling kan ikkje Arbeidarpartiet akseptere. Det er ikkje minst viktig for Arbeidarpartiet å sikre ei god rekruttering av lærlingar. Dette blir ikkje ivareteken på ein god nok måte av bemanningsbransjen.

Det er heilt naudsynt med ei sterkare regulering av dette området for å hindre at det blir enda meir arbeidskriminalitet, og for å hindre at lønns og arbeidsvilkår i det Norske arbeidslivet vert svekka. Vi meiner det er uakseptabelt at profitt og innsparingar skal setjast framfor seriøsiteten til bransjane, og tryggleiken til vanlege arbeidsfolk. Difor vil vi avgrense bruken av vikarbyrå og innleige av arbeidskraft i privat og offentleg sektor. I yste konsekvens må ein vurdere å innføre eit forbod mot private bemanningsbyrå i utsette bransjar.

Anstendige anbod og seriøse arbeidsvilkår

Anbod og innkjøp frå kommunen og fylkeskommunen skal utformast slik at det ikkje er opning for bedrifter som bryt med grunnleggjande prinsipp om eit trygt og rettferdig arbeidsliv. I kommunens anbodsrundar skal det difor settast krav om at bedriftene operera med løns- og arbeidsvilkår som er i tråd med den gjeldande landsdekkande tariffavtalen og/eller allmenngjering. For å sikre seriøsiteten i anbodsrundane må og dette dokumenterast. Dokumentasjonen kan til dømes leggast fram i form av tariffavtalar eller lønsslippar og arbeidskontraktar.

På offentlege anbod må fleire kriteria enn pris bli vektlagt slik at eit forsvarleg arbeidsmiljø blir ivareteken. Som eit minimum skal Difi's standaristerte kontraktskrav for lønns- og arbeidsvilkår nyttas som utgangspunkt i alle avtalar og gjennom heile kontraktskjeda. Det skal utarbeidast tydelege rutinar for å følgje opp eigne kontraktsbetingelser sånn at desse blir følgt og etterlevd av både leverandørar og deira underleverandørar. Her skal det og vere klare sanksjonsmoglegheiter ved kontraktsbrot.

Varig tilrettelagt arbeid og jobbgaranti

Varig tilrettelagt arbeid er eit arbeidsretta tiltak, som gjev eit arbeidstilbud i ei skjerma verksemd til arbeidssøkjjarar som har utfordringar med å få arbeid i det ordinære arbeidslivet. Formålet med VTA er å gje menneske arbeid, som bidreg til å utvikle deira ressurser gjennom kvalifisering og arbeidsoppgaver som er tilpassa den enkeltes arbeidsevne. Faktum er at åtte av ti utviklingshemmede ikkje får arbeid idag. Det viser tal frå Forbundet for utviklingshemmede og AVSL. Det er eit stort behov for varig tilrettelagt arbeidsplasser. Det er 5000 plasser i manko i forhold til etterspørselen per idag. Vi har behov for ein opptrappingsplan for å sikre at dei som vil og kan jobbe, får eit tilbod om det. Antal varig tilrettelagte arbeidsplasser må aukast og det må bevilgast midlar over statsbudsjettet.

Vestland Arbeidarparti meiner at

- Fagforeiningsfrådraget skal doblast
- Retten til heiltid skal vere hovudregelen i det norske arbeidslivet
- Difi's standaristerte kontraktskrav for lønns- og arbeidsvilkår skal nyttas som eit minimum i heile kontraktkjeden under offentlege innkjøp
- Useriøse aktørar i bemanningsbransjen må sanksjonerast ved brot på arbeidstakarane sine rettar
- Det må vurderas å innføre eit forbod mot private bemanningsbyrå i utsette bransjar
- Det må vurderas å inndra skjenkjebevillinga for verksemder som bryt den almengjorte tariffløna i kommunane
- Antallet varig tilrettelagte arbeidsplassar må aukast
- Det er viktig å etablere nye og ivarareta dei eksisterande statelege arbeidsplassar i distriktet

Forslag: Oversendes Landsmøtet

16.Rusreform

Nylig la rusutvalget frem sin rapport der det kommer tydelig frem at straff verken hindrer mennesker i å komme inn i rusavhengighet eller å komme ut av det. Rusavhengige skal bli møtt med helsefagtilbud, støtte og oppfølging - ikke straff - er deres klare anbefaling. Politiet skal fremdeles kunne konfiskere og destruere ulovlige rusmidler. Det er også viktig å styrke det forebyggende arbeidet i tillegg til tjeneste som rusavhengige benytter seg av. Det er avgjørende å gi helsefaglig tilbud og hjelp til mennesker som bruker rus - ikke å straffe dem.

Vestland Arbeiderparti vil at:

- Rusavhengige skal møtes med helsefaglig tilbud og hjelp - ikke straff
- Brukerdoser av narkotiske stoffer skal avkriminaliseres
- Politiet fremdeles skal kunne konfiskere og destruere ulovlige rusmidler
- Det fremdeles skal være straffbart å omsette ulovlige rusmidler

- Man ikke skal legalisere rusmidler. Det skal fremdeles være straffbart å omsette ulovlige rusmidler
- Det forebyggende arbeidet samt tjeneste flere rusavhengige benytter seg skal styrkes

Forslag: Oversendes Landsmøtet

17.Kultur og frivillighet

Kulturskolene skal være en berikning for alle. Disse skolene er med på å legge et godt grunnlag for at kultur ikke bare skal være for de meste ressurssterke i samfunnet. Kultur fremmer også attraktivitet for alle leveområdene i alle delene av landet vårt. Det er åpenbart for store geografiske forskjeller i kulturtilbudet i dag. Denne ulikheten må vi jevne ut slik at hvor du bor og sosial rekrutering ikke skal bli avgjørende for om et barn får plass i kulturskole. I tillegg er vi nødt til å øke satsningen på kultur også på et nasjonalt nivå, for å kunne bedre kulturtilbudene i alle deler av landet vårt.

For sosialdemokratiet er det et viktig prinsipp at alle skal ha mulighet til å delta i idretten og andre aktiviteter. Dessverre ser vi at mange i dag ikke har råd til relevant utstyr. Vi mener derfor at kommunene bør ha et utstyrlager som gjør at alle har mulighet til å delta i disse aktivitetene uavhengig av økonomisk situasjon.

Vestland Arbeiderparti vil at:

- Å stille krav til kommunene om å tilby kulturskuleplass til alle barn og unge.
- At alle norske kommuner skal ha utstyrlager for utlån av sportslig utstyr slik at flere skal ha råd til å delta i organisert idrett.
- Å sikre gratis kulturskuleplass til alle barn og unge.
- At 2% av BNP skal gå til kultur
- En desentralisert bruk av kulturmidler
- Fortsatt finansiering av regionteater gjennom statsbudsjettet
- At Teater Vestland beholder sin status som nasjonal institusjon
- Ordningen med finansiering av Frivillighetssentralene blir flyttet tilbake til Kulturdepartementet

Forslag: Oversendes Landsmøtet